

Nr 136.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående pension
åt trädgårdsläraren Per Svenssons änka och omyndiga
barn; given Stockholms slott den 29 maj 1914.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

att stadgandet i § 3 punkt 3 i reglementet för lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa den 11 oktober 1878 icke må utgöra hinder för Per Svenssons änka Anna Charlotta Svensson, född Bergstrand, och hennes omyndiga barn att bekomma den pension, som eljest författningsenligt skulle hava tillkommit dem efter Svensson i hans egenskap av lärare i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Göteborg, dock under villkor att vederbörlig pensionsavgift erlägges för år 1913.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. G. Westman.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 29 maj 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
 Statsråden: HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

 Departementschefen, statsrådet Westman yttrade härefter:

Pension åt
 trädgårdslä-
 raren Per
 Svenssons
 änka och
 omyndiga
 barn.

I underdånig ansökning har avlidne förre läraren i slöjd och trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Göteborg Per Svenssons änka Anna Charlotta Svensson, född Bergstrand, som för sig och två omyndiga barn tillerkänts pension från lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa efter bemålde Svensson i hans egenskap av slöjdlärare, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte bereda henne och hennes nämnda barn pension efter hennes avlidne man jämväl i dennes egenskap av lärare i trädgårdsskötsel och att pensionen måtte fastställas till det belopp, varmed den enligt gällande bestämmelser beträffande lärare i övningsämnen vid seminarium skulle utgå i händelse av pensionsrätt.

Till stöd för denna ansökning har anförts följande:

Efter Per Svensson, som avled den 2 oktober 1913, hade sökanden nyligen för sig och sina två omyndiga barn av direktionen över lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa enligt pensionsbrev den 25 oktober 1913 erhållit en årlig änke- och pupillpension av 203 kronor efter, som det heter i pensionsbrevet, pensionerade förre slöjdläraren Per Svensson. Någon pension efter Svensson i hans egenskap av trädgårdslärare hade alltså icke erhållits, oaktat Svensson icke blott tjänstgjort som trädgårdslärare från och med höstterminen 1877 till den 1 september 1912, då han erhållit begärt avsked från sina båda tjänster, utan ock alltifrån år 1883 såsom trädgårdslärare inbetalt årsavgift till änke- och pupillkassan med 20 kronor förutom den avgift, han såsom slöjdlärare haft att erlägga till kassan från den tid, då han i sistnämnda egenskap inträdde i kassan. Det syntes förhålla sig så, att Svensson genom sitt avsked från såväl trädgårds- som slöjdlärartjänsten den 1 september 1912 ansåges hava utgått ur änke- och pupillkassan som trädgårdslärare, något som han själv emellertid icke haft någon aning om. Väl syntes han icke hava inbetalt 1913 års avgift för sin delaktighet i kassan som trädgårdslärare, men detta berodde därpå, att han trodde avgiften vara betald genom det avdrag, han fått vidkännas vid utkwitteringen av slöjdlärarpensionen. Hade han tänkt sig, att de efterlevandes pension äventyrades, om ej de 20 kronorna inbetalades, hade han helt visst sört för att särskild inbetalning skett under år 1913, i likhet med föregående år, genom seminariets rektor. Naturligtvis vore sökanden beredd att, i händelse pension komme att beviljas henne efter hennes man i hans egenskap av trädgårdslärare, vidkännas avdrag för den ännu ej inbetalda årsavgiften för år 1913.

Emellertid syntes åtskilliga omständigheter tala för beviljande av pension efter Svensson i hans egenskap av trädgårdslärare, omständigheter, som, om de ock ej gäve formell rätt till pension, dock syntes rimliggöra en framställning, att sådan pension måtte beviljas utan hinder av de formella bestämmelser, som eljest utestängde sökanden och hennes barn från pensionsrätt. Svensson hade, som nämnts, tjänstgjort som trädgårdslärare alltifrån höstterminen 1877 intill den 1 september 1912 och med skäl erhållit vitsord för långvarig och trogen tjänst, helst han under alla dessa år icke en enda dag vare sig på grund av sjukdom eller av annan anledning varit tjänstledig. Som sagt, hade han från år 1883 som trädgårdslärare varit delaktig i änke- och pupillkassan. Sökanden och hennes barn åtnjöte nu en årspension av 203 kronor för Svenssons slöjdlärartjänst och hade icke rätt till någon pension från hans trädgårdslärartjänst, ehuru Svensson just i sin egenskap av trädgårdslärare under inalles trettio års tid årligen betalt 20 kronors avgift till kassan, tydligen i den förhoppning, att sökandens ålderdom, i händelse hon överlevde sin man, skulle hugnas med något mera än dessa 203 kronor från hans slöjdlärartjänst.

Vid ansökningen hade fogats ett av kammarskrivaren hos poliskammaren i Göteborg Nils Eng i egenskap av utredningsman i boet efter Svensson den 3 december 1913 utfärdat intyg, varav inhämtades, att be hållningen i boet, som ännu icke vore upptecknat, icke komme att överstiga 1,200 kronor samt att sökanden sålunda torde kunna betraktas såsom medellös.

I ärendet hava infordrade utlåtanden avgivits dels den 17 januari

1914, efter vederbörande seminariektors hörande, av direktionen över lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa, dels ock den 9 maj 1914 av statskontoret.

Vederbörande seminariektor har meddelat bland annat:

Orsaken till att Svensson tagit avsked från trädgårdslärartjänsten hade ej legat i något tvång därtill utan berott på hans mening, att då seminariet i samband med ombyggnad och utvidgning stode inför omläggning av trädgården och trädgårdsundervisningen, det vore bäst, att de nya uppgifterna finge övertagas av nya krafter, och han hade velat bereda seminariet tillfälle att överlämna saken åt en efterföljare. Svensson hade anlagt seminariets trädgårdar på 1870-talet i samband med då skedd nybyggnad samt alltsedan dess skött trädgården och trädgårdsundervisningen. Men inför den nödvändiggjorda nya omläggningen hade han ansett sig böra lämna plats åt en yngre man. Trädgården hade visserligen omlagts sommaren 1912 under ledning av den man, som nu skötte trädgårdsundervisningen vid seminariet, men såväl plan som arbete hade ägt rum under samverkan med Svensson. Av nämnda hänsyn hade Svensson den 1 september 1912 begärt avsked från sin trädgårdslärartjänst samtidigt med slöjdlärartjänsten. Naturligtvis hade han icke anat, att hans hustru därmed riskerade att förlora pensionen. Hade han tänkt därpå, hade han väl stannat. Svensson hade varit en verklig hedersman. Vid seminariet hade han i åtskilliga år arbetat för den mycket ringa lönen av 500 kronor. Till sist hade han fått 1,200 kronor och dessutom från år 1895 slöjdlärartjänsten. Härjämte hade han utfört en hel del extra arbeten för att försörja sig och sin stora familj, som slutligen bestått av hustru och 8 barn. Men han hade dock dragit sig fram utan att lida nöd. Sökandens framställning vore tydligen behjärtansvärd.

Direktionen yttrar sig i sitt utlåtande sålunda:

Svensson hade för sina trädgårds- och slöjdlärartjänster varit delaktig i lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa, för den förra tjänsten allt sedan år 1883 med ett delaktighetsbelopp av 1,000 kronor, och för den senare tjänsten sedan år 1905 med ett delaktighetsbelopp av 675 kronor. Då Svensson den 1 september 1912 tog avsked från båda tjänsterna och därvid erhöll pension endast såsom förutvarande slöjdlärare, emedan tjänsten såsom lärare i trädgårdsskötsel ej var förenad med pensionsrätt, frånträdde han följaktligen, jämlikt § 3 punkt 3 i kassans reglemente den 11 oktober 1878, den delaktighet, han innehaft för sistnämnda tjänst, och kvarstod såsom delägare endast såsom före detta slöjdlärare. Någon annan och större pension hade således ej enligt reglementet kunnat tilldelas hans änka och barn än den, som av direktionen blivit dem tillerkänd, nämligen pension beräknad å förutnämnda delaktighetsbelopp, 675 kronor. Detta förhållande skulle tydligen icke — såsom sökanden syntes förmena — hava ändrats därigenom, att till kassan inlevererats avgift för år 1913 likasom för föregående år för mannens då frånträdde tjänst såsom lärare i trädgårdsskötsel. Sådan avgift hade måst återställas såsom kassan ej vidare tillkommande.

Emellertid syntes det ej kunna förnekas, att reglementets tillämpning i detta fall medfört stor ekonomisk förlust för de efterlevande, vilken så mycket hellre syntes böra avhjälpas, som Svensson, då han begärde avsked från lärartjänsten i trädgårdsskötsel, tydligen handlade i ren ovetenhet om därmed följande förlust av den för samma tjänst innehavda delaktighet i änke- och pupillkassan.

Det kunde i detta sammanhang förtjäna att omnämnas, hurusom i reglementet för lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa den 8 december 1911, § 3 punkt 4, införts ett medgivande för delägare, som innehade mera än en befattning, hörande till kassan, och avginge från någon av dem utan att för densamma erhålla pension, att på vissa villkor kvarstå i kassar med oförändrat delaktighetsbelopp. Ur detta stadgande, som ej hade någon motsvarighet i den gamla kassans reglemente, syntes ock kunna hämtas ett visst stöd för befogenheten av föreliggande ansökning.

Direktionen finge alltså, under förutsättning att vederbörlig pensionsavgift för år 1913 erlades, förklara sig icke hava något att erinra mot den underdåniga ansökningen.

Statskontoret uttalar såsom sin mening, att på grund av vad i ärendet blivit meddelat och anfört förevarande ansökning borde vinna avseende.

Sökanden och hennes två omyndiga barn åtnjuta efter sin avlidne man och fader i dennes egenskap av förutvarande lärare i slöjd vid folkskoleseminariet i Göteborg en årlig pension av sammanlagt 203 kronor. Däremot hava de icke erhållit någon pension efter Svensson i hans egenskap av lärare i trädgårdsskötsel vid samma seminarium.

Departementschefen.

På grund av bestämmelserna i § 1 av nådiga reglementet för lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa den 11 oktober 1878 har Svensson såsom lärare i trädgårdsskötsel vid Göteborgs folkskoleseminarium varit delägare i nämnda kassa och till densamma under 30 års tid inbetalat belöpande pensionsavgifter. Därvid har Svensson uppenbarligen levat i den föreställningen, att han på detta sätt skulle bereda de sina en mera tryggad framtid.

Nu har emellertid förutnämnda nådiga reglemente i § 3 punkt 3 en så lydande bestämmelse: »Delägare, som tager avsked från sin lärarbefattning utan att övergå till annan statens tjänst eller till allmänna indragningsstaten, utträder med detsamma ur kassan.» Svensson var för egen del i sin egenskap av lärare i trädgårdsskötsel icke berättigad till pension, vadan nyssberörda bestämmelse om övergång till allmänna indragningsstaten icke för honom kunde få någon tillämpning.

Enda möjligheten för Svensson att tillförsäkra sin efterlevande familj den pension ur änke- och pupillkassan, som Svensson avsett, då han erlagt pensionsavgifter såsom trädgårdslärare, hade därför varit, att han behållit sin ifrågavarande befattning till sin död. När Svensson icke gjorde detta utan efter 35 års väl vitsordad tjänstgöring tog avsked såsom trädgårdslärare, förlorade han med avskedstagandet sin på trädgårdsläraryrket grundade delaktighet i änke- och pupillkassan och samtidigt också

sin därav beroende rätt till pension för sina efterlevande. Men att följden av avskedstagandet skulle bliva denna, har Svensson tydligen icke varit medveten om. Härtill kommer, att, enligt vad seminariets rektor intygat, Svensson avgått från sin befattning av oegennytta och i syfte att gagna det allmänna.

Under sådana omständigheter finner jag det billigt, att änkan Svensson och hennes ovannämnda barn komma i åtnjutande av den pension, varom nu gjorts framställning. Enligt vad jag inhämtat, skulle sammanlagda beloppet av denna pension komma att utgöra 300 kronor årligen.

Jag tillstyrker därför, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen medgiva,

att stadgandet i § 3 punkt 3 i reglementet för lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa den 11 oktober 1878 icke må utgöra hinder för Per Svenssons änka Anna Charlotta Svensson, född Bergstrand, och hennes omyndiga barn att bekomma den pension, som eljest författningen skulle hava tillkommit dem efter Svensson i hans egenskap av lärare i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Göteborg, dock under villkor att vederbörlig pensionsavgift erlägges för år 1913.

Vad föredragande departementschefen sålunda tillstyrkt tacktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på hemställan av statsrådets övriga ledamöter, i nåder gilla; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Holmström.